

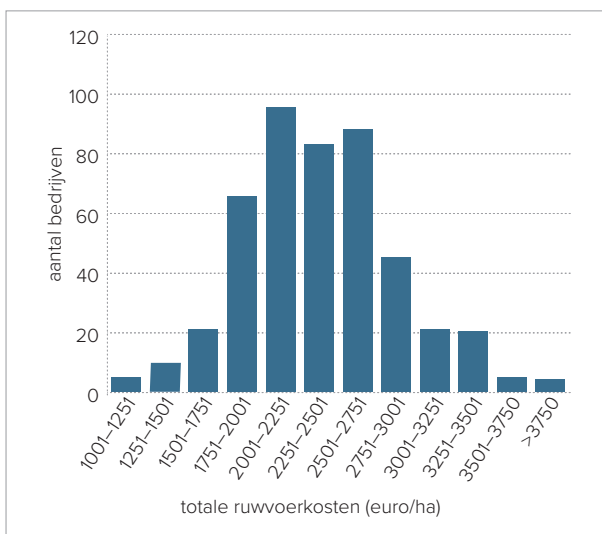
Enorme variatie in ruwvoerkosten

Wat een bedrijf kwijt is aan ruwvoerkosten verschilt enorm. Met een spreiding van zo'n 1750 tot 3000 euro per hectare is duidelijk dat niet elk bedrijf hetzelfde omgaat met de bewerking van het land. Volgens Countus accountants en adviseurs zit er voor veel bedrijven nog speling in de ruwvoerkosten. Maar dan moet je wel keuzes durven maken.

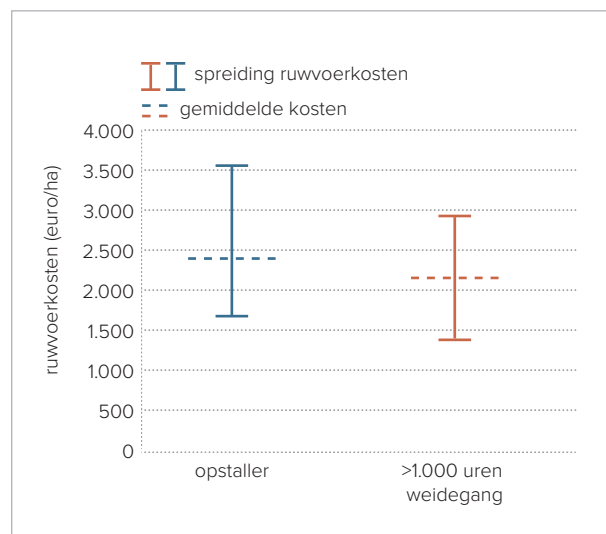
TEKST GRIETJE DE VRIES

Figuur 1 – Spreiding ruwvoerkosten van bedrijven

Figuur 2 – Ruwvoerkosten van opstallers en weiders

Ruwvoerwinning hoort erbij, maar voor het ene bedrijf is dat een heel andere kostenpost dan voor het andere bedrijf. De marge van ruwvoerkosten tussen bedrijven is zelfs groot, zien Rick Hoksbergen en zijn collega Nico Stokman, branchespecialist en intern specialist melkvee bij Countus accountants en adviseurs. In de bedrijfseconomische cijfers en KringloopWijzer-gegevens van hun klanten kunnen ze een duidelijke spreiding zien. ‘Het merendeel van de bedrijven zit tussen de 1750 en 3000 euro aan ruwvoerkosten per hectare’, geeft Stokman aan (figuur 1). In deze spreiding speelt grondsoort nagenoeg geen rol.

‘De spreiding in kosten is natuurlijk enorm. Daarom is het interessant om na te gaan wat die variatie veroorzaakt. Binnen de kostprijs van ruwvoerwinning zijn er een flink aantal posten waar de verschillen in kosten in kunnen zitten.’ In de berekening neemt Countus directe kosten mee, zoals gewasbeschermingsmiddelen, kunst- of organische mest en zaden, plant- en pootgoed. Ook zijn er de vaste lasten, zoals waterschapslasten, pacht en rente op eigendomsgrond. ‘Maar de meeste variatie is terug te vinden in de bewerkingskosten, zoals loonwerk, brandstof, onderhoud en afschrijving van machines’, vervolgt Stokman. Door die bewerkingskosten kan er in de kostprijs van ruwvoer niet goed onderscheid gemaakt worden in gras en mais. ‘Er is natuurlijk niet uitgesplitst hoeveel een machine wordt gebruikt voor gras- of voor maisland. Maar het bouwplan heeft wel invloed op de kosten’, aldus Stokman en Hoksbergen vult aan: ‘Mais kun je niet weiden en daar staat tegenover dat de opbrengst per hectare bij mais hoger is.’

Meer weiden scheelt machinekosten

Neem bijvoorbeeld de keuze om wel of niet te gaan beweiden. ‘Met weidegang gaan je machinekosten omlaag, omdat de koeien zelf hun ruwvoer halen in plaats van dat er wordt ingekuild. Je ziet terug dat hoe meer uren de koeien weiden, hoe lager de machinekosten zijn’, geeft Stokman aan. In figuur 2 is te zien dat de opstallers 200 euro per hectare extra kwijt zijn aan kosten ten opzichte van bedrijven die meer dan 1000 uur weiden. Tot 1000 uur weidegang schat Hoksbergen in als basisweidegang met een uitloop, pas daarboven is effect te

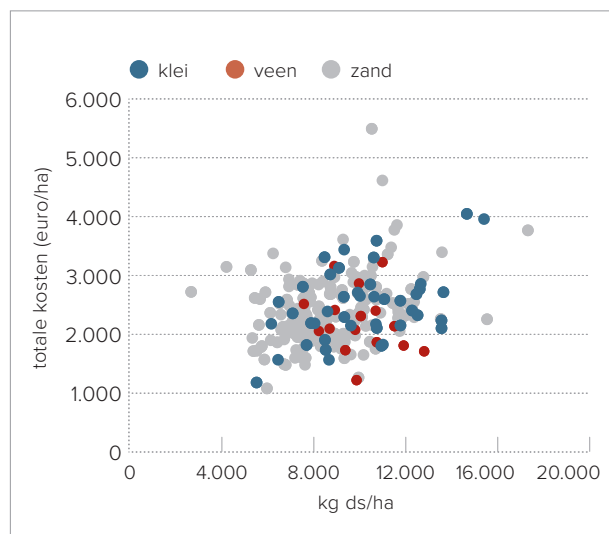
zien op de machinekosten. Maar de spreiding is ook anders. Waar de opstallers tussen de 1500 en 4000 euro kwijt zijn, zit de marge bij weiders op 1000 tot 3000 euro, aldus Hoksbergen.

In de totale ruwvoerkosten speelt de keuze voor loonwerk of zelf machines aanschaffen ook een rol. ‘Daarin is het niet zo dat een van beide beter is dan de andere, maar meestal is het wel goed om voor een van beide scherp te kiezen. Investeer je in machines, doe dan ook het werk zelf’, vertelt Hoksbergen. Uit de cijfers blijkt er inderdaad een verschil in ruwvoerkosten per hectare te bestaan tussen bedrijven die landwerk uitbesteden, zelf mechanisatie hebben of er tussenin zitten. ‘De gemiddelde bewerkingskosten per hectare zijn 220 euro hoger voor de bedrijven die geen duidelijke keuze hebben gemaakt tussen loonwerk en mechanisatie’, aldus Hoksbergen. De bandbreedte van kosten is des te groter. Vooral bij bedrijven die kiezen voor mechanisatie, lopen de kosten sterk uiteen. ‘In de groep met eigen mechanisatie is een aanzienlijk deel van de bedrijven goed in staat om de kosten per hectare goed in de hand te houden’, vult Stokman aan.

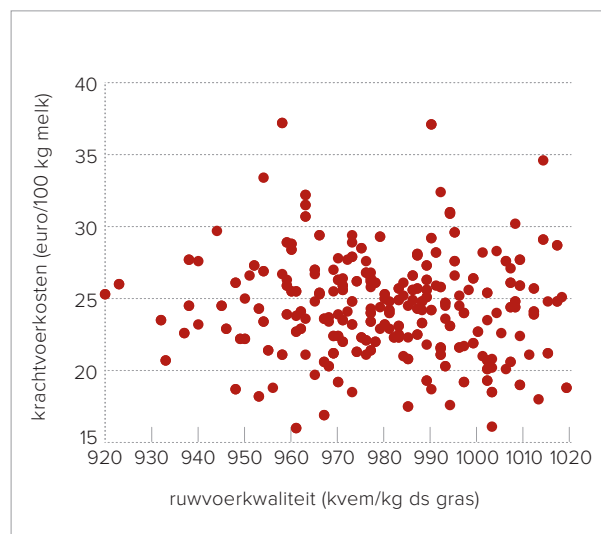
Extra opbrengsten halen

De ruwvoerkosten per hectare zijn volgens de Countus-adviseurs duidelijk te beïnvloeden door scherpe keuzes te maken in de bedrijfsvoering. ‘Naast besparing aan de kostenkant kun je ook proberen om de opbrengsten te verhogen. Als daar meer kosten tegenover staan, is dat niet erg, zolang er ook meer opbrengst bij vrijkomt’, geeft Hoksbergen aan. Stokman verduidelijkt dat principe aan de hand van de cijfers (figuur 3). Hij heeft de totale kosten per hectare uitgezet tegenover de kilogrammen droge stof per hectare die tegen die kosten zijn binnengehaald. Ook hier is geen onderscheid te maken tussen gras- en maisland. ‘Je ziet terug dat de keuzes die je maakt, invloed hebben op de opbrengst van de grond’, zegt Stokman. Hij ziet dat er altijd 6000 kilogram droge stof per hectare te behalen is, maar dat elke extra bestede euro per hectare tot 12,5 kg droge stof kan leiden. Uitgedrukt in kvem gelden dezelfde opbrengsten. ‘Alleen groeit gras natuurlijk niet van euro’s. Daarvoor moeten we kijken naar het gebruiksplan en de bemes-

Figuur 3 – Totale kosten in relatie tot ruwvoeropbrengst

Figuur 4 – Krachtvoerkosten in relatie tot ruwvoer kwaliteit

Jaco Visscher: ‘Onze emissiearme bedrijfsvoering loopt als een tierelier’

Rond 2016 daagde Jaco Visscher (52) zichzelf uit: binnen tien jaar wilde hij zonder kunstmest dezelfde drogestofopbrengst hebben van zijn grasland als voorheen mét kunstmest. ‘Destijds zat de opbrengst op zo’n 9000 kilo droge stof per hectare. We zijn nu ongeveer acht jaar verder en ik denk dat we mogen zeggen dat we die doelstelling hebben gehaald.’ Destijds begon Visscher na te denken over specialisatie van zijn melkveebedrijf Erve Slendebroek in Zwolle, waar hij met zijn vrouw Roelien en

sinds twee jaar zijn zoon Arjan 85 koeien melkt. ‘De interesse begon met het produceren van A2-melk. Het is bijzonder dat de koe verschillende samenstellingen van melk kan maken, wat me aan het denken zette over het prachtige product dat we leveren. Niet alleen de koe heeft effect op de melk, ook het voer dat je de koe geeft.’

Sindsdien ging het roer om en worden de koeien volledig grasgevoerd. Daarin horen volgens Visscher ook kruiden. En die kruiden komen beter tot hun recht zonder kunstmest. ‘Op onze huiskavel van 40 hectare passen we nu maximaal beweiding toe. Om daar het meeste uit te halen is het zaak om de koeien elke dag een nieuw stuk aan te bieden. Niet te vroeg in een stuk met jonge hergroei, maar even wachten tot er genoeg gras staat.’ Met die insteek hoeft de maaier veel minder vaak achter de trekker gezet te worden. Het vee heeft een kortere stalperiode en kan daarom met een derde van het kuilgras toe dat het voorheen kreeg. ‘Dat scheelt grasverliezen en we hebben veel minder dieselkosten. Daarnaast worden onze koeien ouder en hebben we veel minder jongvee nodig om melkvee te vervangen.’

Het is dat verschil in kosten dat maakt dat de nieuwe strategie uit kan voor het bedrijf. Ondanks dat de werkwijze inmiddels acht jaar biologisch is, schakelde het bedrijf pas drie jaar geleden om naar gecertificeerde biologische melk. Kortom: tot die tijd kreeg

Visscher geen meerprijs voor de melk en was die ook niet nodig om rond te komen. ‘Daaraan zie je dat het economisch ook een slimme manier van boeren is. Terwijl de melkproductie natuurlijk wel is gezakt. We zaten op 9000 kilo en dat is intussen ongeveer 7500 kilo. Maar dat doen we op een minimum van krachtvoer en qua ruwvoer zijn we zelfvoorzienend.’

Dat de drogestofopbrengst weer op niveau is, komt volgens Visscher door de bodem. ‘Sinds we zijn gestopt met kunstmest is de organische stof jaarlijks met bijna één procent toegenomen. Elke procent organische stof levert 25 kg stikstof op jaarbasis, naast het feit dat het CO₂ vastlegt. Neem daarbij de vlinderbloemigen zoals klaver, die 90 kilo stikstof vastleggen per jaar. Het bovengronds mest uitrijden schijnt nitrificerende bacteriën actief te maken, die ook stikstof vastleggen. Al met al hoeft je dan geen kunstmest bij te bemesten.’ Het belangrijkste dat dat duidelijk maakt, is volgens hem de afrekening van de stikstofbalans. ‘Vorig jaar legden we 100 kilo stikstof meer vast dan we in melk en mest van het bedrijf afvoerden. Een stikstofbalans van –100 dus. Want wat er niet aan krachtvoer en kunstmest ingaat, komt er qua mest ook niet uit. Kunstmest komt uiteindelijk terug in de vorm van excretie. De emissiearme bedrijfsvoering loopt als een tierelier en levert ons naast een goed saldo ook nog eens veel meer werkplezier op.’

ting. En daarbij zal het niemand verbazen dat meer bemesting leidt tot een hogere opbrengst. Door lagere bemestingsnormen kunnen we dus minder kilo’s droge stof van het land halen.’

Inzetten op hoge ruwvoer kwaliteit

Daarmee kom je uit op een vorm van extensivering, concluderen Countus-adviseurs Hoksbergen en Stokman. ‘Vaak wordt verwacht dat de kwaliteit van het ruwvoer daalt als er minder bemest wordt. Maar in de cijfers zien we het omgekeerde. Bij 150 kilo stikstofbemesting wordt 980 vem per kilogram droge stof gerealiseerd. Bij een bemesting van 550 kilo is dat met 960 vem per kilogram droge stof iets minder’, geeft Hoksbergen aan. ‘De totale vemopbrengst per hectare daalt wel met een lagere bemesting, de kwaliteit in vem per kilo droge stof neemt licht toe. Dat leidt in theorie weer tot lagere krachtvoerkosten.’

Om te kijken of dat het geval is, vergelijkt Stokman het krachtvoergebruik met de kwaliteit van het ruw-

voer (figuur 4 op pagina 19). Bij een hogere vem in het ruwvoer neemt het krachtvoergebruik per 100 kg melk slechts heel beperkt af. ‘We hadden verwacht dat bedrijven die een hogere vem per kilo droge stof van hun land weten te halen, ook lagere krachtvoerkosten hebben – en dus vooral melken uit eigen ruwvoer – maar dat verband is minimaal’, legt Stokman uit. ‘Het voordeel van goed ruwvoer wordt blijkbaar nog niet volledig benut om aankoop van krachtvoer te beperken. Naast spreiding in de kosten en opbrengsten in het land is er ook een grote spreiding in de voerefficiëntie.’

Extensivering is niet alleen een gevolg van wetgeving, volgens Hoksbergen is het ook een duidelijke wens van de maatschappij dat de melkveehouderij extensiveert. ‘Daarbij zijn er zeker nog uitdagingen, bijvoorbeeld om ruwvoeropbrengsten goed te benutten, of om bewerkingskosten laag te houden. Maar anderzijds laat de spreiding in kosten en opbrengsten ook zien dat er veel mogelijkheden zijn om in een extensiever bedrijfsplan goed te boeren.’ |